

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. XI. Cantus musicus Hymnodiam non dedecet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45942)

CAPVT XI.

*Cantus musicus Hymnodiam non
dedecet.*

*Musicus
concentus
in Templis
pius est &
utilis.*

ERRANT grauissimè, qui musicos cantus
diuinum cultum importunos asserentes, ex
ab Ecclesia explodere nituntur. Isti vel aliqui
sunt errore decepti, vel graui passione sunt in-
fecti. Ratio & auctoritas musicam melodiam
comprobat tamquam opportunam, imò & piam
& utilem. Pietas in primis suaderi facitè potest
ex diuina approbatione tam aperta, vt nequaquam
dubium reuocari à cordatis viris. Deus in primo
Templo, quod sibi construendum in terris desi-
creuit, non solum concentus admisit musicam
sed signis beneuolentiæ singularibus comproba-
uit. Illud præcipuè offero testimonium, quod
tamquam ceteris illustrius, describitur à sacro
Historico singulari quadam diligentia; quæ
nimirum à gloriosissimo Salomone dedicatio
mi Templi iam erecti & perfecti celebrata
Sicut ea die facta est Arcæ Testamenti ex
Sion ad Templum solemnissima translatio, quæ
talis magnificentia & maiestas intercessit, vt
milis numquam nec antea nec postea visa
(quam luculenter descriptam tradidit Tob.
Corona in suis sacris Templis) tum propter Re-
gis Salomonis augustissimam maiestatem, quæ
præsens cum omnibus sui Regni Proceribus
Principibus voluit adesse; tum propter populi
concursum panè innumerabilem ex omni Regni
parte coactum; tum propter Sacrificiorum per-

3. Reg. 8.

2. Par. 5.

*Deus mu-
sicam mo-
dulationem
comprobat.*

Tob. Coro-
na Part. 1.
cap. 21. de
Sacris Tem-
plis.

pè infinitorum oblationem (*Immolabant oves & 3. Reg. 8.*
boves absque estimatione & numero;) tum pro-
 pter pretiosissimum operimentum ferè inæsti-
 mabilis valoris positum super Arcam. In hac
 solemnissima translatione adfuerunt musici can-
 tores, qui voce, organis, citharis, & aliis in-
 strumentis concinebant Dauidis Hymnos, tali-
 que suauitate Templum replebant; vt cum ani-
 mos adstantium afficerent maxima admiratione,
 tum Deum ipsum, quem laudabant, mirificè
 oblectarent. Ad cuius rei euidentius testimoniū, *Deus in*
 voluit Deus sensibili signo hanc suam compro- *nube appa-*
 bare complacentiam, implens illud Templum *reue solit-*
 nube, seu caligine quadam leui, quæ erat indu- *tus.*
 bitatum diuinæ præsentia signum, iuxta promif-
 sionem ab ipso Deo factam Moyfi, veniendi ad *Exod. 19.*
 ipsum in caligine nubis, & descendendi in nube *Leuit. 16.*
 super Oraculum. Quis reprehendere audebit Ec-
 clesiasticos musicæ concentus in vsu Hymnodia,
 quando Deus ipse sibi eos placuisse declarauit?
 Imò ob hanc causam voluit Deus Dauidem, in- *Musica*
 signiorem Hymnorum Auctorem, artem callere *peritus*
 musicam, & metro & numero Hymnos compo- *erat Da-*
 nere. Addam, quòd ob eandem causam voluit *uid.*
 primum omnium Hymnorum, quem nouimus
 scriptum ad Dei gloriam, musica decantari mo-
 dulatione, quando vtriusque sexus ordinati cho-
 ri decantauerunt: *Cantemus Domino, gloriose Exod. 15.*
enim magnificatus est. vt nimirum inde prouoca-
 rentur ceteri ad eandem canendi formam pro-
 sequendam.

Quam formam vtì verè piam non solùm am- *Psalmodum*
 plexa est, sed diligenter imitata nostra noua Ec- *cantus va-*
 clesia, cantum admittens, siue quem dicunt figu- *rius in Ec-*
 ratum, *clesia.*

ratum, siue firmum, siue etiam unisonum, quem nos Clerici Regulares Paulini obseruamus nostris Hymnodiis. Sicut ex Hebraeis primi sumpti sunt fundatores Christianæ Ecclesiæ, Hebræorum pium vsum retinuerunt & frequentarunt; quemadmodum testatur reliquit de primis Christianis Philo Iudæus dicens: *Non solum subtilius intelligunt Hymnos veterum, sed ipsi faciunt novos in Deum, omnibus eos & mæris & sonis honesta satis & suauis compage modulantes.* Quem vsum, tamquam pium, non dedignati sunt Religiosiores primi Imperatores non solum sua præsentia assistentes in Templis comprobant, sed etiam in propria persona exercere. De Theodosio iuniore, piissimo Imperatore, scriptum reliquit Socrates grauissimus Auctor, quod primo diluculo, vnà cum sororibus suis, surgeret & Hymnos alternatim concinendos. Verba Scriptoris ponam ad nostram æmulationem: *Est Regia non dissimilis fuit Monasterio; nam primo diluculo ipse cum sororibus suis Hymnos alternatim decantatos recitauit.* Sororum istarum nomina fuere, Pulcheria maior natu, virgo Deo dicata (quam sibi in Imperij consortium assumptam Augustamque creauit Theodosius) Placilla, Acacadia, Marina, quæ pari pietate, suafu Pulcheriæ, virginis Deo dicantes, vitam in Palatio quasi Monasticam duxerunt. Quam ob causam Deus, Auctor est Sozomenus, vt etiam diximus supra, rebus Imperij se præbuit manifestè propiti.

Qui virtutes cantus non intelligeret, admirandus consideraret, quam ob causam, cum possint sint Hymni & laudes offerri Deo sine cantu loci simplici recitatione quæ ex animo fiat, nihilominus

Sozomen.
lib. 9. cap. 1.
& 3.
Socrat. l. 7.
cap. 22.

nus suadeatur ab ipso Psalte non semel eos cantu
 expleri: *Cantate Domino Canticum nouum.* imò Psal. 95.
 cantu alacri & iucundo: *Cantate, & exultate,* Psal. 97.
 & *psallite.* Sed omnis statim dubitatio cessat,
 cum inde dignoscitur, quòd multiplices sint
 modulati cantus utilitates, vti testantur sancti
 Ecclesiæ Doctores. Profero D. Iustinum Marty-
 rem, qui, de Ecclesiasticis differens concentibus,
 sermonem extendit ad utilitates eorum enarran-
 das dicens: *Excitat hac cum voluptate quadam Musices*
animum ad flagrans eius quod carmine celebratur vis & uti-
desiderium; affectiones & concupiscentias carnis se-
dat; cogitationes malas inimicorum, quos cernere
non est, amolitur; mentem ad fructificationem di-
uinorum bonorum rigat; pietatis decertatores ge-
nerosos & fortes per constantiam in rebus aduersis
efficit; omnium rerum, quæ in vita tristes & lu-
ctuose accidunt, piis affert medicinam. Hic sanctus
 vir pietatem vsus istius simul cum utilitate eius-
 dem coniungens, vtrumque celebrat.

Sed utilitates cantus Ecclesiastici meliùs cog- *Cantus Ec-*
 nosci poterunt ab vnoquoque, si attendantur *clesiastici*
 ea, vel quæ in nobis ipsis experimur euenire, vel *quantæ*
 quæ ab aliis fide dignis sunt descripta. Primò ex *utilitates.*
 cantu incitantur fideles ad huiusmodi laudes
 tum explendas promptiùs, tum auidiùs audien-
 das, & ad alios pios affectus sentiendos. Pul-
 chrè ad hanc rem aiebat diuus Chrysostomus, D. Chryf.
 Deum ideò voluisse Psalmos esse compositos *in Psal. 41.*
 metro, & modulatione suaui decantari, vt ani-
 mi deliciores ad diuinas laudes tum audiendas
 ab aliis, tum ore proprio reddendas excitarentur.
 Nihil in rebus humanis reperiri potest aptius ad *Cantus mu-*
 leniendum laborem actionum, quàm modulatio *sicus labo-*
 vocis *res lenit.*

vocis opportunè adhibita. Imò nihil (ait Chrostomus) animam equè erigit, & alatum quodam modo efficit, & à terra liberat, & exoluit à vinculis corporis, & amore sapientia afficit, & ut omnes ad hanc vitam pertinentes irrideat, perficit ut versus modulatus, & diuinum canticum numero compositum. Inde paullatim progreditur factus Doctor ad comprobandum, quòd omnis labor faciliè vincitur modulatione carminum.

*Musici
cantus omnem
duri-
tiam emol-
lit.*

Nam etiam infantes ab uberibus pendentes fleant, & afflicentur, hoc cantu sopiuntur; & mercatores quoque iugalia animalia ducentes cantu quo itineris & meridiei molestias consolantur; agricola quoque & vindemiatores hoc cantu duros labores hilariter superant; nauta etiam remos impellentes eodem cantu suum explent suauiter & mulieres quoque texentes, & confusa stamina discurrentes sæpè quidem & per se singula, sapientiam omnes concorditer laboris molestiam canendo eludunt. Si labor omnis in actionibus corporis æternis superatur per cantum, idem etiam labor superabitur medio cantu in diuinarum laudum munere explendo.

*Cantus profanus
exiosus.*

Idcirco volens Deus gratiorem suauioreque hunc reddere laborem mortalibus, conuenit melodiam Prophetiæ, ut omnes numero victores delectati cum magna animi alacritate sacros Hymnos emittant. Si laboris obtinent victores cantica profana, quæ sæpè damnum & exitum possunt animæ afferre, sicut & afferunt, eam de certè victoriam obtinere non erit dubitandum. Cantica diuina, quæ à Deo fuere hominibus concessa, ut ex eis simul caperetur voluptas & utilitas. Per hæc tollitur omnis labor tum cum templo

templationis tum actionis, & spiritus animique progressus maximè adiuuatur. In primis mens eam faciliùs obtinet ac diutiùs tenet attentionem, quam asserimus omnino necessariam rectè psallentibus: nam tarditas pronuntiationis, quæ deuoto coniungitur cantui, hoc præstat beneficium menti, vt ipsa queat suauitè attendere ad ea quæ lingua profert. Hoc beneficium fuit ab Angelico Thoma qua solet breuitate & claritate traditum his verbis: *Si aliquis cantet propter deuotionem, attentius considerat quæ dicuntur, tum quia diutiùs moratur super eodem; tum quia, ut Augustinus dicit libro decimo Confessionum, omnes affectus spiritus nostri, pro sua diuersitate, habent proprios modos in voce atque cantu, quorum occulta familiaritate excitantur.* Ex Psalmorum cantu putat B. Chrysostomus oriri tum sanctificationem cantantium, tum etiam veræ Philosophiæ occasionem; quia verba animum purgent, & Spiritus sanctus in canentium animas descendat faciliùs, præsertim quando psallentes intelligentiam possident Hymnorum. Ad suam comprobandam sententiam adducit sanctus Doctor illa Pauli Apostoli verba: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto.* Quomodo obtineri queat hæc Spiritus sancti plenitudo, subditur his verbis: *Loquentes vobismetipsis in Psalmis, & Hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, hortando nimirum ad Psalmorù modulationem.* Expendès autem D. Chrysostomus verba illa, *in cordibus vestris*, quid sibi velint, ait idem esse ac cum intelligentia magnam vim possides. *ut non os verba loquatur, & mens extra versetur maximè diuagans, sed vt lingua ab*

Y
anima

D. Thom.

2.2. q. 91.

art. 2. ad 5.

Ephes. 5.

Psalmo-

rum intel-

ligentia

magnam

vim pos-

sides.

anima audiatur. Non ideò tamen hoc priuari fru-
ctu dicendi sunt idiotæ canentes, quia sensum
non percipiunt; sed dicendum est, quòd
non tanta digni fortassis sint Spiritus gratia, tamen
sanctificabitur etiam in eis lingua per verba
sancta, si dicantur prompto attentoque animo.

*Cantus
Psalmorum au-
dientes al-
licit.*

Adest etiam utilitas audientium, qui cantu
lo, quasi quadam sancta illecebra, alliciuntur
Templa, vt horas diei sanctè expendant. Multi
ad Tempa non accederent, nisi hanc piam mo-
dulationem essent audituri; & dum musicis con-
centibus attendunt, quot tunc mala deuian-
quoties multi ad meliorem frugem còuerfi sunt
quoties multi pij ad maiores virtutis progrès-
excitati sunt? Non malè scripsit quidam, quòd
huiusmodi pius concentus motus diuinos & mirabiles
animis hominum incutiat, eos demum ad studium
pietatis ac deuotionis accendat, carum rerum
mortalium & caducarum omnino liberum in obliuionem
mundi pellat, ad contemplationem nem denique cæli
rapiat. Hinc alius modum modulationem, non sine
fundamento, sic de loquentem introduxit:

*Melodia
miri effe-
ctus in ani-
mis mortali-
um.*

Vinco, flecto, rego, cantu, dulcedine, plectro,

Dira, cruenta, feros, tartara, monstra,

Languentes releuo, morituros excito, moestros

Erigo, psallentes munio, vinco deos.

Et quotquot vniquam aut ficti aut veri deli-
cti sunt effectus, ad animi mores componenda
visi inter mortales, possunt simplici veritate tra-
ferri ad pium concentum in nostris Templis
pletum; quia similes, imò etiam maiores effectus
ex Psalmorum cantu in animis mortalium
quando deriuati sunt.

Prodiderunt antiquæ Ethnicorum Historiæ, *Musice a-*
 Empedoclem modulationis vsu repressisse iuue- *nimi affe-*
 nem ruentem in cædem; Pythagoram iuuenem *ctus com-*
 vino calidum amoris æstu percitum, iam iam in *mouet.*
 libidinum voraginem ruiturum, præmissis ci-
 tharista tranquillasse, & ad mentem sanio-
 rem reduxisse; Antigenidem Alexandrinum remouisse
 Alexandrum Magnum ab epulis, & ad arma ca-
 pienda commouisse, quasi coëgisse sola modu-
 latione; Timotheum eundem Alexandrum,
 quando ira diriori agebatur, adhibito concen-
 tu reddidisse agno mitiorem; Achillem effrenes
 iras, tanquam in animo debacchantes, vnus
 cantus suauitate compescere solitum fuisse; Aga-
 memnonem Troiam profectum, vxori suæ mu-
 sicum excellentem tradidisse, vt eius modula-
 tionem delectata adulteris non aduerteret. Bestias
 tradunt esse concentu vel mitigatas, vel incitatas;
 vti cum delphinis ab Arione actum esse scribi-
 tur, qui eos sibi conciliauit. De equo ad tubæ so-
 nitum commoto proditur à sancto Iob cap. 39.
 Caium etiam & Gracchum hac modulationis arte
 Romanum populum sæpissimè ad suam volun-
 tatem flexisse. Verùm alios longè maiores effe- *Musica vni-*
 ctus quotidie in Ecclesia nostra ex Psalmorum *expulsus*
 cantu euenire ad animorum vtilitatem, licebit *daemon.*
 facile cognoscere tum ex iis quæ de psallente
 Dauide describit sacra Historia, nam quoties
 Rex Saül à dæmone arreptus vexaretur, à Dau- *i. Reg. 16.*
 dis Psalmodia liberabatur; tum ex iis quæ de se
 ipso scribit & confitetur diuus Augustinus: *Cum D. August.*
reminscor, inquit, lacrymas meas, quas fudi ad lib. 10. Cõ-
cantus Ecclesie tue in primordiis recuperata fidei fess. c. 33.
mea, & nunc ipso commoneor non cantu, sed re-
bis

bus quæ cantantur; cùm liquida voce & conuenientissima modulatione cantantur, magnam instrumenti huius utilitatem agnosco.

Hinc non minùs scitè quàm verè asseruit *Christoph. Giarda* in sua Ape Relig. l. 2. cap. 7. *uis Auctor ex nostri Ordinis Religiosis, quibus Psalmodia si sapienter, si attentè, si feruenter, deuotè exerceatur, non tigres, sed efferatas mentes permulcet, non quidem saxa, verum corda, ipsa enim uerò lapidibus duriora, motu & uita donata non siluarum robora, sed pectora mortalium. nemo potius quàm loco mouet: non inferos recludit, sed calos uerissimè patefacit; delet crimina, nec vincit monstra.*

Si tollantur abusus qui in Ecclesiastico pœ sunt irripere cantu, sicuti, cùm de defectibus Libro sequenti agemus, admonebitur, nihil enim modulationibus Psalmorum reprehendendum, sed uberrimi inde fructus & utilitates percipiuntur à mortalibus. Quando cantus est grauius, ac laudibus Dei accommodatus, ita ut uerba suauiter audiantur, & sensus queat ab intelligentibus percipi, quemadmodum à uiris sanctis desideratur, qualisque graui Synodali Decretum

D. Carolus à sancto Carolo præscribitur suæ Ecclesiæ Mediolanensi, varias spirituales operatur utilitates animis tum canentium, tum audientium. Notè & Angeli ipsi, ad animos hominum in Deum excitandum, modulatione cantus, tamquam medio aptiori, usi aliquando sunt? Testem profert illam suauem modulationem altissimi Hymni

Luca 2. Gloria in excelsis Deo, quam lati expleuerunt per natum Christum Dominum, descriptam à Euangelista Luca, quæ potuit etiam rudes pastores excitare, imò & compellere, ut ad uisendum Christum

Christum se conferrent, & laudantes reuerterentur ad greges: *Reuersi sunt laudantes Deum.* Si musicum cantum adhibuere ad Dei laudes celebrandas sancti viri, mulieres, Patriarchæ & Angeli sublimes, cur nos quoque eundem non amplectemur & comprobabimus? Ascendentes igitur Templum Domini, laudemus Deum nostrum *in psalterio & cithara, in tympano & choro, in chordis & organo, in cymbalis benesonantibus, in cymbalis iubilationis, cantemus, exultemus, & psallamus, Omnis spiritus laudet Dominum.* Psal. 150.

CAPUT XII.

*Amor Dei ad Hymnodia excitat
cantum.*

VBI cor amat, lingua clamat, dixit Antiquitas, *Amor musicam docet, acuit, & sustinet.* Hinc illud in schola Platonis proloquium, Amor musicam docet. Nec unquam ullus cantus potuit sine amoris aliquo impulsu aut produci, aut productus diu durare. Quis excitare potest matrem ad cantum, ut lactentem prolem ac vagientem placet, nisi amor? quis philomelas lusciniæque suauius replere cantibus & modulationibus aërem docuit verno tempore, dum fecunditati operam præstant, nisi amor? Amor musicam docet. Sicut verum est hoc pronuntiatum in omnibus naturæ operibus, quod longum esset variis adductis exemplis comprobare, ita verissimum est in munere diuinarum laudum, Vbi amor Dei vigeat, vigere cognoscetur frequentia & impulsus ad Hymnorum cantum. Vbi